

NOTÍCIES

Trobada científica
La casa medieval a Mallorca i a la Mediterrània.
Elements constructius i decoratius

22 i 23 d'octubre de 2020, Universitat de les Illes Balears

En el marc del projecte I+D *La casa medieval. Materiales para su estudio en Mallorca* (ref. HAR2016-77032-P), es va dur a terme una trobada científica a la UIB els dies 22 i 23 d'octubre de 2020. L'objectiu fou posar en comú la recerca feta durant els darrers quatre anys amb especialistes en el tema de la casa medieval i dels seus elements a altres llocs de la Mediterrània, atès que els condicionants geogràfics, climàtics i culturals acosten la seva realitat a les nostres problemàtiques. També preteníem exposar als investigadors i investigadores i a l'alumnat de màster i doctorat els darrers resultats del projecte d'investigació, concretats en dues publicacions.

Sota el títol *Ciutat és congregació concordant de moltes persones. La ciutat a l'edat mitjana*, publicada per Edicions UIB en format de llibre electrònic, es recullen una bona part de les intervencions dutes a terme en els seminaris d'Estudis Medievals dels anys 2018 i 2019, una activitat amb llarga trajectòria que convoca anualment el Grup de Recerca d'Estudis Medievals (GRESMED). Com és habitual, els seminaris i les publicacions que se'n deriven s'inclouen en la transmissió de coneixements, la qual cosa implica una base científica i un enfocament divulgatiu en el tractament de temes propis de la Història, la Història de l'Art i la Literatura. En aquesta línia, les aportacions de professores i professors de la UIB —Maria Barceló Crespi, Miquel Àngel Capellà Galmés, Magdalena Cerdà Garriga, Gabriel Ensenyat Pujol, Antònia Juan Vicens, Antoni Mas Forners, Júlia Roman Quetglas, Tina Sabater Rebassa—, i d'altres universitats —Jesús Brufal Sucarrat (UAB), Antònia Carré Pons (UOC), Rafael Narbona Vizcaíno (UV), Andrea Pala (Universitat de Càller) i Giovanna Valenzano (Universitat de Pàdua)— van permetre cobrir espais col·laterals als temes estudiats en el marc del projecte d'investigació.

UIB
Universitat de les Illes Balears
encontre científic

LA CASA MEDIEVAL A MALLORCA I A LA MEDITERRÀNIA. ELEMENTS CONSTRUCTIUS I ORNAMENTALS

22 i 23 d'octubre de 2020

En línia

Accés lliure:
<https://portal.vc.uib.es/portal/tenants/default/recording/>

Inscripcions a:
antonija.juan@uib.es

COMPROMESA AMB L'ESGLENÇA 2030

www.uib.cat

Aquesta activitat s'emmarca en el Projecte I+D *La casa medieval. Materiales para su estudio en Mallorca*, HAR2016-77032-P (MINECO/AE/FEDER, UE), adscrit al Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts, Universitat de les Illes Balears.
Activitat específica del Doctorat en Història, Història de l'Art i Geografia.
Activitat complementària del Màster en Patrimoni Cultural: Investigació i Gestió.

Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts

UNIÓN EUROPEA

La segona publicació s'inclou en la categoria de les multimèdia. Es tracta d'una base de dades que recull els testimonis materials de la casa medieval mallorquina, primer objectiu del projecte i fonament dels estudis que se n'han derivat. Aquesta catalogació digital parteix i se sustenta en l'arxiu de fotografies del professor Josep Morata, que donà a la UIB per a l'accés públic, al qual s'han incorporat altres vestigis que han estat trobats en reformes i rehabilitacions en curs. El propòsit del Dr. Morata, que va ser assumit pels set membres restants del projecte, fou que els investigadors poguessin conèixer el material i fer cerques transversals a partir de les dades que s'han incorporat. En conseqüència, actualment forma part de les col·leccions de la [Biblioteca Digital de les Illes Balears](#). Els materials formen o formaren part de 142 edificis, la major part ubicats a Palma, tot i que també s'inclouen elements provinents d'immobles de Sineu, Lluçmajor, Sant Joan, Banyalbufar i Manacor. També se n'han catalogat alguns dipositats a museus dels quals s'ignora la procedència, i altres trobats en el subsol de vies urbanes en el transcurs d'excavacions arqueològiques. Es tracta d'un material de gran valor perquè es correspon, en gran part, amb testimonis medievals ja desapareguts, o bé que són difícils de visualitzar ja que estan en edificis de propietat particular. Les 496 entrades es poden sistematitzar en elements de pedra, de fusta i decoratius, datats des del segle XIII al segle XVI, amb extensions cronològiques puntuals en els casos que no admeten majors precisions. Són molts de testimonis, l'única font amb què comptam actualment per conèixer un patrimoni en risc constant de desaparició, tot i que no deixen de ser els vestigis que s'han salvat de la destrucció.

Després d'aquesta presentació, i com especifica el títol de la trobada, alguns membres del projecte de recerca i altres ponents convidats tractaren aspectes de la casa medieval i dels seus elements constructius i decoratius.

Durant la primera jornada, Francesca Tugores i Miquel Àngel Capellà (UIB) ens parlaren de Ca n'Oleo en època medieval, amb conclusions derivades dels processos de prospecció i restauració d'aquest casal urbà de Palma, i de la confrontació de les troballes amb les fonts documentals. La ponència del professor Aymat Catafau, de la Universitat de Perpinyà, es va centrar en els eixamples medievals de la ciutat als segles XIII i XIV, coneguts a partir de les fonts escrites, la topografia i l'arqueologia. Jacobo Vidal, professor de la Universitat de Barcelona, oferí una aproximació al coneixement de les cases tortosines dels segles XV i XVI. Joan Domenge, també professor de la Universitat de Barcelona, dedicà la seva intervenció a l'anomenat «portal rodó», des de la seva utilització en els edificis religiosos de repoblament a la seva aplicació generalitzada en l'arquitectura civil catalana durant els segles del gòtic, amb referències interessants sobre les dades clau per a la seva datació. El professor Marco Rosario Nobile, de la Universitat de Palerm, tractà sobre el casal senyorial de Gaspar Bonet —mercant català establert a la ciutat siciliana a la dècada dels vuitanta del segle XV—, amb una anàlisi dels components culturals que expliquen la seva arquitectura i decoració. I Federico Iborra, arquitecte i docent de la Universitat Politècnica de València, comentà alguns aspectes constructius i espacials de l'arquitectura residencial valenciana del segle XIV.

Les ponències de la segona jornada s'obriren amb la intervenció de Marta Fernández (UIB), que parlà dels contextos representatius a l'arquitectura palatina del Regne Privatíu i a la casa senyorial mallorquina. Juan Vicente García-Marsilla, professor de la Universitat de València, tractà sobre els entorns domèstics de la ciutat a la baixa edat mitjana, oferint una detinguda explicació dels punts comuns i diferencials entre les cases de la noblesa i dels mercaders. La professora Maria Barceló-Crespí (UIB) presentà un bon nombre d'inventaris *post mortem*, amb una interpretació del seu paper com a font de coneixement de la casa gòtica a Mallorca. També des de l'estudi documental, la professora Magdalena Cerdà (UIB) exposà la seva recerca sobre les escultures de devoció presents a la casa medieval mallorquina, amb especial atenció a les imatges que es feien en guix. Teresa Izquierdo, de la Universitat de València, parlà de la dotació mobiliària de la Casa de la Generalitat en el segle XV. Tina Sabater (UIB) dedicà la seva intervenció a alguns repertoris decoratius utilitzats en la pintura mural, des de la perspectiva dels seus referents i de la seva incidència en els acabats parietals policroms de l'arquitectura palatina, conventual i senyorial del context catalanoaragonès. La darrera ponència de la jornada i de la trobada va ser a càrrec de la professora

Antònia Juan-Vicens, que treballà dos dels elements de l'escultura arquitectònica, concretament els arcs i portals, fent especial esment als portals d'estudi de la casa medieval mallorquina i mediterrània.

Malgrat les dificultats inherents al format virtual amb què es va haver de dur a terme la trobada científica, els quatre debats programats van ser rics en intervencions i preguntes, la qual cosa serví per a la discussió i posada en comú de les diverses propostes plantejades.

Tina Sabater
Universitat de les Illes Balears